

SE) +Intolt eiv., V. s. v. *enterc* Intons, V. *tondre* Intoxicació, intoxicant, intoxicar, V. tòxic Intra: forma prefixada, del ll. *intra* adv. 'a dins, a l'interior', usada per a la creació de termes tècnics (*intramuscular*, *intravenós*), que no sempre explicarem Intradós, V. dors Intraduïble, V. dur v. Intranquil, V. tranquil (QUEDAR) Intranscendent, V. descendir Intransferible, V. preferir Intransigència, intransigent, V. exigir Intransitable, intransitiu, V. trànsit Intra, V. entrar Intrèpid, intrepidesa, V. trepidar Intres, V. entre Intricar, intricat, intriga, intrigant, intrigar, intrincat, intríngulis, V. trigar Intrínsec, V. entre Introbable, V. trobar Introducció, introductor, introductorí, introduir, V. dur v. Introit, V. trànsit Intromisió, V. metre Introspecció, introspectiu, V. espectacle Introversió, introvertir-se, introvertit, V. vessar

INTRÚS, pres del ll. *īntrūsus*, participi de *intrūdere* 'introduir', derivat de *trudēre* 'empènyer'. □ 1.ª doc.: 1695, Lacav.:

«Intrús en un càrrec: introduyt en un càrrec per intrusió ---; intrús en un benefici --- Intrusió: usurpació», *AlcM* assenyalava un testimoni de *intrús* el 1407 i el *DAG*. en dóna un d'aquest i un d'*intrusió* en el S. XVII; *intrusa*, c. l'a. 1900, PFabra tradueix *La I.* de Maeterlinck. *Intrusisme*; +*intrusar* (rar), *SLitCosta* i Lab. 1888.

Abstrús [Lacav.], pres del ll. *abstrusus* 'amagat, recòndit'; *abstrusitat*.

INTUICIÓ, pres del ll. tardà *intuitio*, -onis 'imatge, mirada', que en el llatí escolàstic va pendre el sentit filosòfic; derivat d'*intūēri* 'mirar, contemplar'. □ 1.ª doc.: 1805, Belv.

Abstracte, inseparable de l'altre derivat adj. *intuítiu*, i l'adverbi *intuítivament*, tampoc registrats pels lèxics fins aleshores (en el *DAG*. apareix imprès que *intuítiu* es troba en el S. XIV però deu haver-hi err. tip. per XIX o per XVI). Quant al verb *intuir* fou extret pels filòsofs, posteriorment, d'*intuició*, donant-li el sentit filosòfic d'aquest, si bé inspirant-se en l'existència del ll. *intueri* (l'usaven ja c. 1900, però encara manca en el *DOrt.* etc.). Se'ls donà també un sentit teològic, únic que registren Belv. i Lab. 1840 (acc. filosòfica, *SLitCosta* i Lab. 1888). En uns versos del poeta piadós Gaspar Calaf (1502) no veig més que un calc del ll. clàssic *intueri* 'mirar', per més que parli Jesús: «En l'arbre de cedre - tenint mos ulls ara, / intuïnt, Déu nostre, - Jesús, ta figura, / ahont mòrt te mira - ofert sobre l'ara / --- / Auxilli 't proclame - oh mestre benigne! / --- / De caritat vera - l'esperit ardia / pus la mortal culpa - no tengués compresa, / a Déu intuïeu - amàveu pobresa, / lo instant d'un' ora - l'oci no 'l perdia / ---» (JMBover, *BiEscrBal.* I, 135.1.2, 136.9.7).

«Jo sóc --- i això no em cal pensar-ho --- sinó que amb anterioritat a tota intuïció dels sentits i a tota funció del meu enteniment, jo sóc, i sols aquesta existència meua fa possible l'actuació --- dels meus sentits i del meu enteniment». «Havia trobat fins ara que la

meua imaginació, amb les intuïcions que li provenien de la meua sensibilitat externa i de la interna, no podia fer-se a l'infinit ni a l'eternitat ---». «Intuïció de l'Ésser, idea del Bé absolut existent en l'ànima com un record, idea innata depositada en l'ànima humana pel seu Creador, ditada de l'obrer --- la Idea de Déu és sempre pur reflex de quelcom que està fora de mi, resplendor tan intensa ---», Coromines (*Jardins de Sant Pol* III, iii; iv, v; O. C., 819b, 820a, 832b).

Intueri deriva de *tuēri*, que a part de significar 'mirar' tenia el sentit de 'protegir'; d'aquí *tutor*, -ōris, 'protector', d'on es prengué el cat. *tutor* [*CostTort.*], més tard en forma més acatalanada (que no hem conservat modernament) *tudor*: «aquesta restitució se fa axí per la persona del menor com de son *tutor* o de son curador» (ms. original de 1272 = ed. Ol., p. 89), «coses que per sí mateys fan, ans en aqueles que fan lurs *tutors*» (ms. orig. = *tudors* ed. Ol., p. 90); *tudor* Busa-N. i cita de 1705 en Careta (*Barbr.*), «los *tudors* y curadors», doc. de 1622 en el *Ll. Roig de Prats de Molló* (f° 113) i el femení *tutriu* o *tudriu*: «les dones que no van --- a mercat --- són *tutrius* de lurs fills» [*Cost. Tort.* ms. i ed. Ol., p. 81]; «nulla fembra --- no han --- poder si doncs --- no les auran establides *to-drius*» (ib., p. 53), «*tudriu*», 1440 (Careta); *tutoria* o *tudoria* [«*tutor* --- dins 30 dies après aquela *tudoria* --- aurà reebuda»] (ms., i ed. Ol., 288); *contutor* [ib., p. 260 i ja ms.] avui *co-tutor*; *tutoratge* i *tutela* [«tres *tuteles* són: la primera és testamentària, la segona és legítima, la tersa és dativa», ms. = ed. Ol., pp. 256 i 289, pres del ll. *tūtēla* 'protecció']. *Tutelar* adj. i v.

Intumescència, *intumescent*, V. *tumor* *Intussuscepció*, V. *concebre*

INULA o ÈNULA, pres del ll. *inŭla* id., probablement mot d'origen foraster en llatí i emparentat més o menys originàriament amb *ALA* II. □ 1.ª doc.: 1798, Cavanilles, *inula*; Lab. 1840, *ènula*. Cf. *ALA* II i Walde-H., s. v. *inula*.

DERIV.: *Inulasa*. *Inulina*.

Inundació, *inundar*, V. *ona* *Inurbà*, V. *urbs* *Invadir*, V. *envair* *Invaginació*, V. *beina* *Invàlid*, *invalidació*, *invalidar*, *invalidesa*, V. *valer* *Invariable*, *invariant*, V. *vari* *Invasió*, *invasor*, V. *envair* *Invectiva*, *invectivar*, V. *vehicle* *Invencible*, V. *vèncer* *Invenció*, *invent*, *inventar*, *inventari*, *inventariar*, *inventiu*, *inventor*, V. *venir* *Inverecund*, *inverecúndia*, V. *vergonya* *Invernacle*, *invernarnar*, castellanismes intolerables, V. *hivernacle*, -nar *Inverosimil*, -ilitud, V. *versemblant* (VER) *Inversió*, *invertasa*, *invertibrat*, *invertir*, *invertit*, V. *vessar* *Investidura*, V. *vestir* *Investigació*, *investigar*, -igat, V. *vestigi* *Investiment*, *investir*, V. *vestir* *Inveterat*, V. *vell* *Invicte*, V. *vèncer* *Inviolable*, -olat, V. *violent* *Invisible*, V. *veure* *Invitació*, *invitar*, *invitat*, *invitatori*, V. *convidar* *Invocació*, *invocar*, *invocatori*, V. *veu* *Involució*, *involucrar*, *involucre*, V. *voldre* *Involun-*